

Χρήση καινοτόμων τεχνικών για τη μελέτη και ταυτοποίηση αρχαίων κραμάτων χαλκού: Η περίπτωση της Λαπήθου στη Μέση Εποχή του Χαλκού

Ερευνητική Ομάδα

Γ. Παπασάββας (Συντονιστής Προγράμματος),
Α. Χαραλάμπους (Ειδικός Επιστήμονας Έρευνας),
Β. Κασσιανίδου (Συνεργάτιδα),
J. Webb (Εξ. Συνεργάτιδα),
Χ. Χατζηγεωργίου (Εξ. Συνεργάτης – Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης)

Περίληψη

Η Λάπηθος αποτελεί έναν από τους ελάχιστους γνωστούς παραθαλάσσιους οικισμούς της Πρώιμης και Μέσης Εποχής του Χαλκού στην Κύπρο. Οι ανασκαφές μεγάλου αριθμού τάφων στην περιοχή της Λαπήθου, που πραγματοποιήθηκαν στις αρχές του 20ου αιώνα, έφεραν στο φως περισσότερα από 1800 χάλκινα αντικείμενα και πέραν των 150 εισηγμένων αντικειμένων, κατασκευασμένα κυρίως από φαγεντιανή, χρυσό, άργυρο, μόλυβδο και χαλκό. Η ανακάλυψη αυτών των αντικειμένων καταδεικνύει τη συμμετοχή της Λαπήθου σε ένα τοπικό εμπορικό δίκτυο, που συνέδεε τον συγκεκριμένο οικισμό με οικισμούς μεταλλωρύχων κοντά στα χαλκούχα μεταλλεύματα της περιοχής του Τροόδους, καθώς και στο διεθνές δια θαλάσσης εμπόριο μετάλλων και άλλων πολύτιμων αγαθών, σε διαδρομές μεταξύ της νότιας ακτής της Ανατολίας και της βόρειας ακτής της Κύπρου, κατά το πρώτο μισό της 2ης χιλιετίας π.Χ.

Ο κύριος στόχος του ερευνητικού προγράμματος είναι η διερεύνηση της χρήσης του εισηγμένου κασσίτερου και οι πρακτικές κραματοποίησης, ανακυκλώσης και μίξης των μετάλλων που εφαρμόζονταν στην Κύπρο κατά τη Μέση Εποχή του Χαλκού, καθώς και της συμμετοχής της Λαπήθου, αλλά και πιθανώς άλλων οικισμών της βόρειας ακτής, όπως το Κάρμι, η Βασίλεια και το Μπέλαπαϊς, σε ένα διεθνές εμπόριο πρώτων υλών. Πιο συγκεκριμένα, περισσότερα από 400 χάλκινα αντικείμενα από το νεκροταφείο στην τοποθεσία *Λάπηθος Βρυσίν του Πάρπα* θα αναλυθούν μη-καταστρεπτικά με τη χρήση ενός φορητού οργάνου φασματοσκοπίας φθορισμού ακτίνων-Χ (handheld pXRF) για τον προσδιορισμό του τύπου κραμάτων που χρησιμοποιήθηκαν στην κατασκευή των αντικειμένων. Επιπλέον, ένας σημαντικός αριθμός χάλκινων αντικειμένων από τις θέσεις *Κάρμι Παλιάλωνα* και *Λαπάτσα, Βασίλεια* και *Μπέλαπαϊς Βούνους*, θα αναλυθούν και οι τύποι κραμάτων θα συγκριθούν με τους τύπους κραμάτων της Λαπήθου με στόχο μια πιο ξεκάθαρη εικόνα όσον αφορά τη χρήση και κατανομή των κραμάτων χαλκού στο βόρειο τμήμα του νησιού κατά τη Μέση Εποχή του Χαλκού. Επιπλέον, όλα τα χάλκινα αντικείμενα που θα αναλυθούν πρόκειται να μελετηθούν τυπολογικά και να συμπεριληφθούν σε μία ψηφιακή βάση δεδομένων.

Επίσης, πολύ σημαντικός στόχος του προγράμματος θα είναι η διερεύνηση της πιθανής σύνδεσης ανάμεσα στη Λάπηθο και γενικά τη βόρεια ακτή της Κύπρου, με την περιοχή του Δάσους Λεμεσού και τα χαλκούχα μεταλλεύματα με την ιδιαίτερα

υψηλή συγκέντρωση αρσενικού, που αποτελεί τη μόνη γνωστή γεωλογική περιοχή της Κύπρου με συγκέντρωση αρσενικού που ήταν αρκετά υψηλή και ιδανική για την παραγωγή κραμάτων αρσενικούχου χαλκού, του επικρατούντος κράματος κατά τη Μέση Εποχή του Χαλκού.

Το παρόν διεπιστημονικό ερευνητικό πρόγραμμα θα παρέχει νέα δεδομένα τα οποία θα ρίξουν φως σε ζητήματα που αφορούν τις πρακτικές των Κυπρίων μεταλλοτεχνιτών στη βόρεια ακτή της Κύπρου κατά τη Μέση Εποχή του Χαλκού, τη χρήση των εισηγμένων πρώτων υλών, όπως ο κασσίτερος και ο μόλυβδος, την ταυτοποίηση εισηγμένων αντικειμένων, την ύπαρξη πρακτικών ανακύκλωσης των μετάλλων και τη συσχέτιση συγκεκριμένων τύπων κραμάτων με συγκεκριμένες κατηγορίες/τύπους, αλλά και συγκεκριμένη χρήση αντικειμένων.